

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W GDAŃSKU**

RGD. 411-5/09/10/IW

Gdańsk, 10 czerwca 2010r.

DECYZJA NR RGD. 8/2010

I. Na podstawie art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887)

– **w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,**

wobec uprawdopodobnienia w toku postępowania antymonopolowego stosowania przez Gminę Police:

1) praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego odbierania ścieków z terenu Miasta i Gminy Police poprzez narzucanie odbiorcom wody i dostawcom ścieków w umowach zatytułowanych: „*Umowa o zaopatrzenie w wodę*”, stanowiących zał. 1 - 3 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w drodze zamieszczania w ich treści postanowienia zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych (...)”*umów zatytułowanych „Umowa o zaopatrzenie w wodę”,*

2) praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego odbierania ścieków z terenu Miasta i Gminy Police poprzez narzucanie odbiorcom wody i dostawcom ścieków w umowach zatytułowanych: „*Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków*”, stanowiących zał. 4 – 10 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakła-

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL/FAX (058) 346-29-33, 346-29-32, 301-51-75

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

du Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w drodze zamieszczenia w ich treści postanowienia zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (...)”;

- 3)** praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego odbierania ścieków z terenu Miasta i Gminy Police poprzez narzucanie odbiorcom wody i dostawcom ścieków w umowie zatytułowanej *„Umowa o odprowadzanie ścieków”*, stanowiącej zał. 11 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w drodze zamieszczenia w jej treści postanowienia zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych (...)”

- 4)** praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego odbierania ścieków z terenu Miasta i Gminy Police poprzez narzucanie odbiorcom wody i dostawcom ścieków w umowach zatytułowanych: *„Umowa o zaopatrzenie w wodę”*, stanowiących zał. 1 - 3 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., *„Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków”*, stanowiących zał. 4 - 10 do ww. zarządzenia i *„Umowa o odprowadzanie ścieków”* stanowiącej zał. 11 do ww. zarządzenia, postanowienia, zgodnie z którym:

„Umowa może być rozwiązana: (...)

2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę”

oraz po przyjęciu zobowiązania do zawierania z odbiorcami usług umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę, Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków i Umowa o odprowadzanie ścieków* oraz wprowadzenia zmian do wszystkich dotychczas obowiązujących umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę, Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków i Umowa o odprowadzanie ścieków*, uwzględniających w całości zastrzeżenia Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zgodnie z zobowiązaniem złożonym w piśmie Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji z siedzibą w Policach, reprezentującego Gminę Police, z dnia 20 kwietnia 2010 r., znak: ZWiK/DW/3183/10,

nakłada się na Gminę Police obowiązek:

- zawierania z nowymi odbiorcami usług umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków* według wzorców uwzględniających w całości zobowiązanie zawarte w ww. piśmie z dnia 20 kwietnia 2010 r., znak: ZWiK/DW/3183/10, niezwłocznie po uprawomocnieniu się niniejszej decyzji,
- wystąpienia do wszystkich odbiorców usług z propozycją dokonania zmian w dotychczas obowiązujących umowach, poprzez przedłożenie im do podpisu aneksów, których zapisy zostały zaproponowane w ww. piśmie z dnia 20 kwietnia 2010 r., znak: ZWiK/DW/3183/10, w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

II. Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy

– **w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,**

nakłada się na Gminę Police, obowiązek złożenia - w terminie 4 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji – sprawozdania z wykonania przyjętego zobowiązania, przy czym sprawozdanie powinno zawierać:

- informację dotyczącą ilości nowo zawartych umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków* w okresie od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji w oparciu o przyjęte do stosowania wzorce umowne, wraz z kopią przykładowych umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków*, zawartych w tym okresie,
- informację, czy na dzień składania sprawozdania wszyscy odbiorcy usług otrzymali do podpisu aneksy do umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków*, zgodnie ze wzorcami załączonym do pisma z dnia 20 kwietnia 2010 r., znak: ZWiK/DW/3183/10, a jeżeli nie wszyscy, to jaki procent odbiorców nie otrzymał ww. aneksów i z jakich przyczyn.

UZASADNIENIE

W okresie październik – listopad 2009 r. w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwanego dalej: „Prezesem Urzędu”, lub „Prezesem UOKiK”, przeprowadzono postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy działania Gminy Police podejmowane w zakresie świadczonych za pośrednictwem Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odbioru ścieków nie naruszają przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w tym czy sprawa ma charakter antymonopolowy.

W trakcie ww. postępowania Prezes Urzędu ustalił, że Gmina Police na terenie Gminy i Miasta Police świadcząc usługi z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków stosuje wzorce umów zatytułowane:

- 1)** *Umowa o zaopatrzenie w wodę* stanowiące zał. 1 - 3 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w których zamieszczono postanowienie o następującym brzmieniu (§ 9 ust. 1 pkt 3, 4 i 6 zał. 3 i § 10 ust. 1 pkt 3, 4 i 6 zał. 1 i 2):

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych (...)”*umów zatytułowanych „Umowa o zaopatrzenie w wodę” ,*

- 2)** *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stanowiące zał. 4 - 10 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w których zamieszczono postanowienie o następującym brzmieniu (§ 10 ust. 1 pkt 3, 4 i 6 zał. 4 - 8 i § 11 ust. 1 pkt 3, 4 i 6 zał. 9-10):

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (...)”

- 3)** *Umowa o odprowadzanie ścieków* stanowiącej zał. 11 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w której zamieszczono postanowienie o następującym brzmieniu (§ 8 ust. 1 pkt 3):

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych (...)”

- 4)** *Umowa o zaopatrzenie w wodę*” stanowiących zał. 1 - 3 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r. (§ 20 ust. 2 pkt 2 zał. 1-2 i § 19 ust. 2 pkt 2 zał. 3), *„Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków”* stanowiących zał. 4 - 10 do ww. zarządzenia (§ 20 ust. 2 pkt 2 zał. 4- 8 i § 21 ust. 2 pkt 2 zał. 9 -10) i *„Umowa o odprowadzanie ścieków”* stanowiącej zał. 11 do ww. zarządzenia (§ 15 ust. 2 pkt 2), w których zamieszczono postanowienie o następującym brzmieniu:

„Umowa może być rozwiązana: (...)

2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę” .

Prezes Urzędu uznał, że przywołane zapisy ww. wzorców umów mogą stanowić przejaw nadużycia przez Gminę Police pozycji dominującej. W związku z powyższym w dniu 17 grudnia 2009 r. postanowieniem nr 375, Prezes Urzędu wszczął postępowanie antymopolowe w sprawie stosowania przez Gminę Police praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenie w wodę i zbiorowego odbierania ścieków obejmującego teren Gminy i Miasta Police pozycji dominującej poprzez:

- 1)** narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę* stanowiących zał. 1 - 3 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w drodze zamieszczania w ich treści postanowienia zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych (...)”

- 2)** narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stanowiących zał. 4 - 10 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w drodze zamieszczania w ich treści postanowienia zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (...)”

- 3)** narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umowy zatytułowanej *Umowa o odprowadzanie ścieków* stanowiącej zał. 11 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., w drodze zamieszczania w jej treści postanowienia zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych (...)”

co może stanowić naruszenia o którym mowa w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

- 4)** zamieszczanie w treści umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę* stanowiących zał. 1 - 3 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociąg-

gów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stanowiących zał. 4 - 10 do ww. zarządzenia i „*Umowa o odprowadzanie ścieków*” stanowiącej zał. 11 do ww. zarządzenia postanowienia, zgodnie z którym:

„Umowa może być rozwiązana: (...)

2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę”

co może stanowić naruszenia o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku prowadzonego postępowania Gmina Police reprezentowana była przez Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach na podstawie imiennego pełnomocnictwa udzielonego mu przez Burmistrza Polic w dniu 4 stycznia 2010 r., stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 4b/10 (k. 97) .

W pismach z dnia 12 marca 2010 r., znak: ZWIK/DW/2095/10 (k. 93), z dnia 16 lutego 2010 r., znak: ZWIK/DW/1380/10 (k. 94), uzupełnionych pismem z dnia 20 kwietnia 2010 r., znak: ZWIK/DW/3183/10 (k. 99- 159), do którego załączono również projekty nowo opracowanych umów i aneksów do umów wykonywanych zmieniających zakwestionowane zapisy wzorców Gmina Police poinformowała Prezesa Urzędu, że zobowiązuje się wprowadzić zmiany do stosowanych wzorców umów oraz do umów wykonywanych poprzez:

1) wykreślenie z treści wzorców zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę* oraz *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stanowiących zał. 1 – 10 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r. następujących postanowień:

✓ *„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane: (...)*

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

✓ *„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)*

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

2) nadanie postanowieniom wzorców umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę* oraz *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stanowiących zał. 1 – 10 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r.:

✓ *„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane: (...)*

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych, (...)"

- ✓ *Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)*

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, (...)"

następującego brzmienia:

- ✓ *„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody, wywołane:*

4) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych spowodowanymi wprowadzeniem ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej na podstawie przepisów ustawowych, (...)"

- ✓ *„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody i odbioru ścieków, wywołane:*

4) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych spowodowanymi wprowadzeniem ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej na podstawie przepisów ustawowych, (...)"

- 3)** nadanie postanowieniom wzorca umowy zatytułowanej: *Umowa o odprowadzanie ścieków* stanowiącej zał. 11 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r.:

- ✓ *„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)*

3) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych, (...)"

następującego brzmienia:

- ✓ *„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)*

3) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych spowodowanymi wprowadzeniem ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej na podstawie przepisów ustawowych, (...)"

- 4)** nadanie postanowieniom wzorców umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę, Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* oraz *Umowa o odprowadzanie ścieków* stanowiących zał. 1 – 11 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r.:

- ✓ *„Umowa może być rozwiązana: (...)*

2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę"

następującego brzmienia:

- ✓ *„Umowa może być rozwiązana: (...)*

- 2)** przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem, w przypadku zaprzestania świadczenia usług z przyczyn określonych w § 17 ust. 1 (dopisek UOKiK: lub odpowiednio określonych w: § 12 ust. 1, § 16 ust. 1, § 18 ust. 1), z zastrzeżeniem, że jeśli w ciągu okresu wypowiedzenia ustanie przyczyna zaprzestania świadczenia usług, oświadczenia o wypowiedzeniu traci moc.”

Zgodnie z przywołanymi w cytowanym wyżej postanowieniu:

- 1)** § 12 ust. 1 nowo opracowanego wzorca umowy zatytułowanej: *Umowa o odprowadzanie ścieków* ma następujące brzmienie :

Zakład ma prawo do zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, po uprzednim zawiadomieniu Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Burmistrza Polic oraz Odbiorcy z 20 – dniowym wyprzedzeniem, jeżeli:

- 1) przyłącze kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;*
- 2) odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;*
- 3) jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;*
- 4) zostało stwierdzone nielegalne odprowadzanie ścieków, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych urządzeniach pomiarowych.*

- 2)** § 16 ust. 1 nowo opracowanych wzorców umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę* ma następujące brzmienie :

Zakład ma prawo do odcięcia dostaw wody, po uprzednim zawiadomieniu Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Burmistrza Polic oraz Odbiorcy z 20 – dniowym wyprzedzeniem, jeżeli:

- 1) przyłącze wodociągowe wykonano niezgodnie z przepisami prawa;*
- 2) odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;*
- 3) został stwierdzony nielegalny pobór wody, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.*

- 3)** § 17 ust. 1 lub § 18 ust. 1 nowo opracowanych wzorców umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* ma następujące brzmienie:

Zakład ma prawo do odcięcia dostaw wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, po uprzednim zawiadomieniu Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Burmistrza Polic oraz Odbiorcy z 20 – dniowym wyprzedzeniem, jeżeli:

- 1) przyłącze wodociągowe lub kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;*
- 2) odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;*

- 3) *jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;*
- 4) *został stwierdzony nielegalny pobór wody lub nielegalne odprowadzanie ścieków, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.*

PREZES URZĘDU USTALIŁ, CO NASTĘPUJE:

Gmina Police jest jednostką samorządu terytorialnego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r., Nr 142, poz. 1591 ze zm.), zwanej dalej: „*ustawą o samorządzie gminnym*”, posiadającą osobowość prawną i działającą przez swoje organy. Zadania własne w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty, dotyczące zaopatrzenia w wodę oraz usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych (art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy o samorządzie gminnym) Gmina realizuje za pośrednictwem zakładu budżetowego gminy – Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach, zwanego dalej: „*ZWiK*”, który został powołany Uchwałą Rady Gminy i Miasta w Policach z dnia 28 czerwca 1991 r., nr XVI/117/91. Zakład realizuje zadania Gminy Police w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy i Miasta Police.

W ramach prowadzonej przez ZWiK w imieniu Gminy Police działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzaniem ścieków zawierane są umowy zatytułowane: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków*, których wzorce stanowią załączniki nr 1 – 11 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r. (k. 25 - 69).

Wzorce umowne zatytułowane *Umowa o zaopatrzenie w wodę* stanowiące zał. 1 - 3 do zarządzenia nr D/22/07 Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Policach z dnia 3 grudnia 2007 r., zawierają postanowienie o następującym brzmieniu:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych (...)” umów zatytułowanych „*Umowa o zaopatrzenie w wodę*”;

Wzorce umowne zatytułowane *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* stanowiące zał. 4 - 10 do ww. zarządzenia Dyrektora ZWiK zawierają postanowienie o następującym brzmieniu:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (...);

Wzorzec umowy zatytułowany : *Umowa o odprowadzanie ścieków* stanowiący zał. 11 do ww. zarządzenia Dyrektora ZWiK zawiera postanowienie o następującym brzmieniu:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych (...).”

Wzorce umów zatytułowane *Umowa o zaopatrzenie w wodę, Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków* stanowiące zał. 1 - 11 do ww. zarządzenia zawierają postanowienie o następującym brzmieniu:

„Umowa może być rozwiązana:(...)”

2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę”.

PREZES URZĘDU ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania antymonopolowego zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu - że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 6 lub 9 ustawy lub w art. 81 lub 82 Traktatu WE, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań. W decyzji tej, jak wynika z art. 12 ust. 3, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Przytoczony powyżej przepis jako przesłanki warunkujące możliwość wydania decyzji w trybie art. 12 ust. 1 wskazuje: uprawdopodobnienie naruszenia zakazu określonego w art. 6 lub 9 ustawy bądź 81 lub 82 Traktatu WE oraz zobowiązanie się przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane takie naruszenie, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom.

W prowadzonym postępowaniu rozważono, czy wskazane warunki zaistniały w odniesieniu do działań i zobowiązań Gminy Police, a ponadto, czy w przypadku ich wystąpienia uzasadnione jest przyjęcie zobowiązania strony postępowania i wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji w oparciu o ww. przepis.

W pierwszej kolejności zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w przedmiotowej sprawie niezbędne jest ustalenie, czy doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego a następnie uprawdopodobnienie naruszenia przesłanek praktyki ograniczającej konkurencję zarzucanej Gminie, to jest art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy.

1. Zarzut.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.*

Gminie Police postawiono zarzut stosowania praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenie w wodę i zbiorowego odbierania ścieków obejmującym teren Gminy i Miasta Police pozycji dominującej poprzez:

- 1)** narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów zatytułowanych: „*Umowa o zaopatrzenie w wodę*” stanowiących zał. 1 – 3 do ww. zarządzenia Dyrektora ZWiK w drodze zamieszczania w nich treści postanowienie zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu uciążliwość sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych (...)”

- 2)** narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów zatytułowanych: „*Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków*” stanowiących zał. 4 -10 do ww. zarządzenia Dyrektora ZWiK, w drodze zamieszczania w nich treści postanowienie zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) brakiem wody na ujęciu;

4) zanieczyszczeniami wody na ujęciu uciążliwość sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia; (...)

6) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (...)”

- 3)** narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umowy zatytułowanej „*Umowa o odprowadzanie ścieków*” stanowiącej zał. 11 do ww. zarządzenia Dyrektora ZWiK w drodze zamieszczania w jej treści postanowienia zgodnie z którym:

„Zakład nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...)

3) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych (...)”

co może stanowić naruszenia o którym mowa w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

- 4)** zamieszczanie w treści umów zatytułowanych: „*Umowa o zaopatrzenie w wodę*” stanowiących zał. 1 - 3 do ww. zarządzenia, „*Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków*”, stanowiących zał. 4 - 10 do ww. zarządzenia i „*Umowa*

o odprowadzanie ścieków” stanowiącej zał. 11 do ww. zarządzenia, postanowienia zgodnie z którym:

„Umowa może być rozwiązana: (...)

2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę”

co może stanowić naruszenia o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

2. Interes publicznoprawny.

Przedmiotem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest ochrona skutecznej konkurencji na rynku przed jej zniekształceniami wywołanymi niedozwolonymi działaniami uczestników rynku – przedsiębiorców. Przewidziane w ustawie instrumenty mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy na skutek działań przedsiębiorców naruszony jest interes publicznoprawny. Powyższe przesądza o wyłączeniu możliwości podejmowania przez Prezesa UOKiK działań w celu ochrony wyłącznie interesów indywidualnych. Taką interpretację potwierdza orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wcześniej: Sądu Antymonopolowego). W wyroku z dnia 28 maja 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 82/00) Sąd stwierdził, że *„postępowanie antymonopolowe nie może dotyczyć spraw jednostkowych”*. Podobnie w uzasadnieniu do wyroku z dnia 4 lipca 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 108/00) Sąd Antymonopolowy zajął stanowisko, że: *„interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie winien być on ustalony i konkretyzowany. Organ administracji - Prezes Urzędu winien być w toku i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej - art. 7 k.p.a. Publiczny znaczy dotyczący ogółu, dostrzeżony przez nieokreśloną z góry liczbę osób, a nie jednostki, czy też określoną grupę. A zatem podstawą do zastosowania przez Prezesa Urzędu przepisów ustawy antymonopolowej winno być uprzednie stwierdzenie, że został naruszony interes publicznoprawny, a nie wyłącznie interes prawny jednostki, czy grupy”*. Podobnie na temat interesu publicznego wypowiedział się Sąd Antymonopolowy w dwóch wcześniejszych wyrokach z dnia 30 maja 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 80/00) i z dnia 6 czerwca 2001 (sygn. akt XVII Ama 78/00), gdzie wyraźnie podkreślił pojęcie interesu publicznego jako *„dotyczącego ogółu”* a nie tylko określonej grupy, czy tym bardziej interesu indywidualnego podmiotu.

Takie stanowisko wyraził również Sąd Najwyższy, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 maja 2001 r. (I CKN 1217/98), stwierdził, że *„w odniesieniu do przedsiębiorców ustawa chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym, a nie indywidualnym czy nawet grupowym w rozumieniu sumy indywidualnych interesów konsumentów. Działaniami antykonkurencyjnymi bądź antykonsumenckimi są więc jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku. Nie dotyczą sytuacji pojedynczego przedsiębiorcy czy konsumenta, lecz zaburzeń na rynku, w rozumieniu negatywnych zjawisk charakteryzujących jego funkcjonowanie. Ingerencja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzasadniona byłaby tylko wówczas, gdyby służyła ochronie tak pojętej konkurencji lub interesów konsumentów. Celem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest więc ochrona prywatno-prawnego interesu przedsiębiorcy bądź konsumenta”*. Niemniej jednak, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 lutego 2004 r. (sygn. III SK

2/04) stwierdził, że naruszenie indywidualnego interesu nie wyklucza dopuszczalności równoczesnego uznania, że dochodzi do naruszenia interesu zbiorowego „jeżeli indywidualne pogwałcenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów mogłoby w jakikolwiek sposób prowadzić do ustanowienia lub utrwalenia monopolistycznych praktyk rynkowych, które wywołują lub mogą wywołać zakazane skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”. W wyroku z dnia 5 czerwca 2008 r. (sygn. III SK 40/07) Sąd Najwyższy dzieląc dotychczasową linię orzeczniczą uznał, że ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni istnienie mechanizmu konkurencji, jako optymalnego sposobu podziału dóbr w społecznej gospodarce rynkowej, zatem każde działanie wymierzone w ten mechanizm, godzi w interes publiczny.

Należy zatem stwierdzić, że nie każde naruszenie prawa w stosunkach cywilno-prawnych kwalifikuje sprawę do postępowania w trybie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Odmienne niż to ma miejsce w postępowaniu cywilnym, ukierunkowanym na ochronę praw podmiotowych stron, postępowanie w trybie ww. ustawy ma za swój przedmiot ochronę interesu publicznoprawnego, a więc ma to miejsce wtedy, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, bądź gdy wywołują one inne niekorzystne zjawiska na rynku wymagające ingerencji ze strony organów działających w trybie tej ustawy. Celem ustawy jest więc ochrona konkurencji jako zjawiska charakteryzującego funkcjonowanie gospodarki przed zachowaniami przedsiębiorców (i ich związków), które wolność konkurowania w sposób sprzeczny z prawem zakłócają. Ochrona konkurencji wynikająca z przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie ogranicza się jedynie do sytuacji, w której doszło już do pokrzywdzenia innego uczestnika rynku przez dominanta, lecz dotyczy także istnienia potencjalnego stanu realnego zagrożenia dla zasad konkurencji. Stan takiego zagrożenia z punktu widzenia interesu publicznego jest oceniany jako niewłaściwy, a tym samym niedopuszczalny¹ i ma miejsce zarówno wtedy, gdy odnosi się on do aktualnych uczestników gry rynkowej (rzeczywistych konkurentów i kontrahentów przedsiębiorcy), jak i do tych uczestników rynku właściwego, którzy mają zamiar dopiero na nim się pojawić (potencjalnych konkurentów i kontrahentów).

Kwestionowane działania Gminy Police mają charakter antykonkurencyjny, ponieważ mogą one prowadzić do wykorzystania posiadanej pozycji dominującej poprzez narzucanie jej rzeczywistym, jak i potencjalnym kontrahentom (zarówno przedsiębiorcom, jak i osobom fizycznym) - w umowach określających zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odbierania ścieków - warunków umów, które są niekorzystne i mogą przynosić Gminie nieuzasadnione korzyści.

Uznać zatem należy, iż w niniejszej sprawie mógł zostać naruszony interes publicznoprawny, co uzasadnia ocenę zachowania Gminy Police w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

3. Strona postępowania.

¹ por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2003r. sygn. akt I CKN 496/01.

Postępowanie antymonopolowe toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie w sprawie praktyk ograniczających konkurencję. Przy czym stroną postępowania dotyczącego, jak w niniejszej sprawie, zarzutu naruszenia art. 9 ust. 1 i ust. 2 ww. ustawy, mogą być przedsiębiorcy posiadający na rynku właściwym pozycję dominującą.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także: *a) osobę fizyczną, osobę prawną, jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.*

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, gmina posiada osobowość prawną i działa przez swoje organy, a do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 tej ustawy, zadania własne obejmują m.in. sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk. Również ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.) – zwana dalej: „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków” – w art. 3 ust. 1 stanowi, że zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy.

Działalność tę Gmina Police prowadzi za pośrednictwem zakładu budżetowego ZWiK, ale to Gmina Police – jako osoba prawna – posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, gdyż organizuje i świadczy usługi o charakterze użyteczności publicznej w zakresie dostarczania wody i odbioru ścieków.

Zważywszy, że ZWiK jest jednostką organizacyjną Gminy Police i reprezentuje ją w relacjach z odbiorcami usług z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, wszelkie działanie i zaniechanie w tym zakresie jest tożsame, na gruncie rozważań niniejszej decyzji z działaniem i zaniechaniem Gminy Police.

4. Rynek właściwy w sprawie.

Aby ocenić, czy doszło do stosowania praktyki ograniczającej konkurencję i naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zdefiniować należy rynek właściwy w sprawie oraz ustalić siłę rynkową przedsiębiorcy, któremu postawiono zarzut jej stosowania. Zgodnie z art. 4 pkt 7 ilekroć w ustawie jest mowa o „towarach” – rozumie się przez to „rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane”. Artykuł 4 pkt 9 ustawy rynek właściwy definiuje jako „rynek towarów, które ze względu na swe przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym ja-

kość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na rodzaj oraz właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji”.

A zatem rynek właściwy wyznaczają dwa elementy: - towar (rynek produktowy) i - terytorium (rynek geograficzny).

Gmina Police poprzez swój zakład budżetowy ZWiK w Policach świadczy usługi z zakresu zbiorowego zaopatrzenie w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Wyznaczając rynek właściwy dla działalności prowadzonej przez Gminę należy zauważyć, że usługi zbiorowego odprowadzania ścieków nie posiadają substytutów, a przedsiębiorca świadczący je na obszarze Gminy i Miasta Police nie spotyka się z żadną konkurencją, bowiem na terenie objętym działalnością ZWiK w Policach brak jest przedsiębiorców oferujących usługi zamienne względem usług świadczonych przez Gminę. Wynika to z uwarunkowań zarówno o charakterze prawnym, jak i technologicznym i organizacyjnym (świadczenie usług wodociągowych i kanalizacyjnych wymaga dysponowania odpowiednią infrastrukturą techniczną, co stwarza istotną barierę kosztową dla podjęcia działalności w tej dziedzinie). Z powyższych względów uznać należy, iż rodzaj działalności prowadzonej przez Gminę Police za pośrednictwem ZWiK oraz jej zasięg geograficzny wyznaczają wymiar produktowy i terytorialny rynku właściwego, o którym mowa w art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Rynkiem właściwym w ujęciu produktowym jest wobec tego rynek usług zbiorowego zaopatrzenie w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Natomiast pod względem geograficznym – z uwagi na technologię zbiorowego zaopatrzenie w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków – zakres rynku właściwego wyznacza zasięg istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej eksploatowanej przez ZWiK, za pomocą której świadczy ono na terenie Gminy i Miasta Police usługi we wskazanym wyżej zakresie.

5. Pozycja rynkowa Gminy Police.

Zgodnie z art. 4 pkt 10 tej ustawy przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów i konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą na rynku, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

Gmina Police na rynku właściwym zdefiniowanym jak wyżej jest monopolistą. Wynika to z sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania wody i odprowadzania ścieków. To właśnie dzięki sieci, Gmina posiada kwalifikowaną pozycję rynkową, co oznacza, że podmioty ubiegające się o przyłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej nie mają możliwości dokonania w tym zakresie wyboru innego przedsiębiorcy, który świadczyłby usługi substytucyjne względem oferowanych przez niego. Bariery wejścia na taki rynek jest bariera inwestycyjna i związana z nią nieopłacalność ekonomiczna budowy i eksploatacji paralelnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Dla odbiorców wody i dostawców ścieków, w tym potencjalnych kontrahentów funkcjonujących na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem działalności ZWiK, nie ma zatem rzeczywistej alternatywy dla świadczonych przez Gminę usług dostawy wody i odbioru ścieków. Z tych względów przedsiębiorcy

tego rodzaju funkcjonują w ramach monopolu naturalnego. Przesądza to o posiadaniu przez nich pozycji dominującej².

Należy przy tym zaznaczyć, że pojęcie alternatywnego źródła dostaw wody i odbioru ścieków nie obejmuje możliwości zaspokojenia potrzeb we własnym zakresie. Aby nowe źródło dostaw wody, czy odbioru ścieków mogło być uznane za alternatywne w stosunku do istniejących musi ono spełniać wymóg natychmiastowej dostępności bez ponoszenia nakładów inwestycyjnych.³

6. Uprawdopodobnienie naruszenia.

Sankcjonowaniu w trybie przewidzianym w art. 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów podlega nie samo posiadanie na rynku pozycji dominującej, ale jej nadużywanie. Z faktu ustalenia, że dany podmiot zajmuje na rynku pozycję dominującą wynika, że podlega on ograniczeniom wynikającym z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, między innymi obejmuje go zakaz podejmowania działań eksploatujących pozycję zajmowaną na rynku kosztem kontrahentów.

Dla uprawdopodobnienia stosowania praktyki ograniczającej konkurencję konieczne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia przez przedsiębiorcę posiadającego na rynku właściwym pozycję dominującą następujących przesłanek:

- ✓ narzucania warunków umów,
- ✓ uciążliwego charakteru tych warunków,
- ✓ możliwości osiągnięcia przez tego przedsiębiorcę nieuzasadnionych korzyści.

Posiadanie przez przedsiębiorcę na rynku właściwym pozycji dominującej nie przesądza jeszcze, że dane zachowanie przedsiębiorcy można uznać za praktykę ograniczającą konkurencję. Istotną przesłanką ocenianej praktyki jest nadużywanie przez przedsiębiorcę posiadanej pozycji rynkowej, co może się objawiać między innymi poprzez narzucanie warunków zawieranych umów. Do narzucania warunków umów dochodzi wówczas, gdy przedsiębiorca wykorzystując swoją przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może bowiem nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są zaakceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet jeśli nie gwarantują one ekwiwalentności świadczeń. Tym samym narzuca on kontrahentom takie warunki umów, które nie miałyby racji bytu w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru oferty spośród ofert konkurujących ze sobą podmiotów gospodarczych. Istotne jest również, że przy zawieraniu wskazanych umów, przedsiębiorca posługuje się opracowanymi przez siebie wzorcami umów. Stosowanie wzorców umownych przy zawieraniu jednorodnych umów o charakterze masowym, jakimi są umowy o dostawę wody i odbiór ścieków wymaga jedynie aprobaty przez kontrahentów – odbiorców wody i dostawców ścieków - ich warunków, jednostronnie ustalanych przez profesjonalistę. Swoboda kontraktowa odbiorców wody i dostawców ścieków jest zatem ograniczona jedynie do podpisania, lub nie, przedłożonej im umowy. Stanowi to o adhezyjnej naturze tych umów. W przypadku umów zawieranych w trybie adhezyjnym, dla uznania, że następuje narzucanie ich warunków wystarczające

² Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 7 października 1998 r. (sygn. akt XVII Ama 44/98).

³ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 maja 2000r., sygn. akt XVII Ama 44/00.

jest oferowanie ich przez dominanta w stosunkach danego rodzaju.

Sytuacja taka ma miejsce w niniejszej sprawie, gdyż Gmina Police działając poprzez ZWiK przy zawieraniu umów na dostawę wody i odbiór ścieków posługuje się wzorcami umownymi zatytułowanymi: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków*. Zawierane umowy są jednakowe dla wszystkich użytkowników sieci. W związku z czym należy uznać, że uprawdopodobnionym jest, że zakwestionowane w prowadzonym postępowaniu antymonopolowym postanowienia umowy zostały kontrahentom Gminy narzucone.

Rozpatrując kwestię uciążliwości analizowanych warunków umowy należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za uciążliwy uznano każdy warunek umowy, który stanowi dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju⁴. Jednocześnie Sąd podkreślał, że ustalenia w tym zakresie powinny być dokonywane według kryteriów obiektywnych, w szczególności rozważyć należy, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na danym rynku właściwym, czyli rzeczywistej swobody zawierania umów i kształtowania ich treści, dominant byłby w stanie wynegocjować takie postanowienia umowne⁵. Z kolei osiągnięte przez przedsiębiorcę stosującego praktykę ograniczającą konkurencję nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów w warunkach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy i oznaczają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadnione korzyści powinny pozostawać w logicznym związku przyczynowym z narzucenymi kontrahentowi uciążliwymi warunkami umowy.

Nieuzasadnione korzyści mogą pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu. Należy podkreślić, iż sama możliwość wystąpienia skutków praktyki ograniczającej konkurencję (w tym przypadku faktycznego osiągnięcia przez Gminę Police nieuzasadnionych korzyści z tytułu realizacji uciążliwych warunków umownych) nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia naruszenia art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dla bytu praktyki nie jest bowiem konieczne wystąpienie negatywnego skutku w postaci eksploatacji pozycji rynkowej w warunkach ograniczonej konkurencji. Wystarczy, że zaistniało zagrożenie wystąpienia takiego skutku. Praktyką ograniczającą konkurencję jest już bowiem sama próba osiągnięcia przez przedsiębiorcę zajmującego pozycję dominującą na rynku określonego skutku⁶. Stanowisko takie znajduje odzwierciedlenie również w orzecznictwie antymonopolowym, zgodnie z którym dla zaistnienia praktyki ograniczającej konkurencję istotne jest, aby skutki praktyki ograniczającej konkurencję mogły wystąpić na rynku⁷. W wyroku z dnia 7 lipca 2004 r., sygn. akt XVII Ama 65/03, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł, iż nie jest konieczne udowodnienie faktycznego stosowania przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej, ani też osiągnięcia z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści. Z treści art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bowiem, że jej reżimowi podlegają nie tylko praktyki ograniczające konkurencję, które wywołały bądź aktualnie wywołują skutki na terenie Polski, ale również prak-

⁴ por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 22 października 1993r. sygn. akt XVII Amr 36/93.

⁵ por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 29 grudnia 1992r. sygn. akt XVII Amr 68/93.

⁶ por. E. Modzelewska – Wąchal Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Wyd. Twigger, Warszawa 2002, s. 97.

⁷ (por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 23 czerwca 1999 r. sygn. akt XVII Ama 26/99)

tyki, które choćby tylko hipotetycznie, mogą wywoływać takie skutki. Podobne stanowisko wyraził wcześniej Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 12 maja 1997 r., sygn. akt I CKN 114/97, wskazał, że istota rozpoznawanej sprawy nie sprowadza się do tego, czy przedsiębiorca, któremu postawiono zarzut naruszenia ustawy antymonopolowej odnosi korzyści z całości prowadzonej działalności gospodarczej, lecz do tego, czy w zawieranych umowach zastrzega sobie nieuzasadnione korzyści. Prezes Urzędu ma zatem obowiązek ocenić zachowania przedsiębiorcy od strony skutków, jakie zachowania te mogą nawet hipotetycznie wywołać na rynku.

Mając na uwadze postawione Gminie Police zarzuty należy stwierdzić, iż:

Po pierwsze: Oceniając uciążliwość dla kontrahentów postanowień umownych, zgodnie z którymi Gmina Police nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za ograniczenie lub wstrzymanie dostawy wody lub odbioru ścieków wywołane brakiem wody na ujęciu; zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych należy mieć na względzie fakt, że do umów na podstawie, których odbywa się dostawa wody i odprowadzanie ścieków zastosowanie znajdują nie tylko przepisy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, ale także przepisy Kodeksu cywilnego. Punktem wyjścia winny być w takim razie przepisy zawarte w art. 471 i nast. k.c. regulujące odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę spowodowaną niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania. Zgodnie z nimi, dłużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania chyba, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej, przedsiębiorstwo wodociągów - kanalizacyjne (tu: Gmina) jest zatem obowiązane naprawić szkodę wynikłą z niewykonania lub nienależytego wykonania tego zobowiązania, a więc powstałą na skutek przerw w świadczeniu usług, jeżeli jest to następstwem okoliczności, za które przedsiębiorstwo odpowiada, innymi słowy takich, które przedsiębiorstwo obciążają. Zakres takich okoliczności obejmuje przede wszystkim działania i zaniechania przedsiębiorstwa noszące znamiona winy (tzn. zachowania umyślne lub będące skutkiem niedołożenia należytej staranności). Zakres przypadków, w których przedsiębiorca może w treści zawieranych umów uchylić się od odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania określa cytowany już art. 471 k.c. Tymczasem brzmienie kwestionowanych postanowień umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków* stwarza Gminie Police możliwość uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej względem kontrahentów w każdym z ww. przypadków niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, bez względu na przyczyny wystąpienia powyższych zakłóceń. Tak więc niezależnie od tego, czy wymienione w zakwestionowanym postanowieniu okoliczności będą zawinione przez Gminę, czy też będą następstwem okoliczności, za które nie będzie ona ponosiła odpowiedzialności, może ona zwolnić się z odpowiedzialności odszkodowawczej wobec kontrahentów z tytułu szkód spowodowanych ograniczeniami w dostawie wody i odbiorze ścieków. Takie rozwiązanie kwestii odpowiedzialności dostawcy usług za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy byłoby więc korzystniejsze od ogólnej zasady odpowiedzialności kontraktowej ujętej w art. 471 k.c.

Kwestionowany przez Prezesa Urzędu zapisy należałoby uznać za zdecydowanie uciążliwe dla usługobiorców, gdyż wyłączają one możliwość dochodzenia od Gminy Police roszczeń odszkodowawczych, również w sytuacji gdy szkoda nastąpiła wskutek okoliczności, za które ponosi ona odpowiedzialność. Gmina mogłaby więc zwolnić się z odpowiedzialności odszkodowawczej w przypadku, gdy ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody i odbioru ścieków byłoby następstwem braku wody na ujęciu; zanieczyszczenia wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych spowodowanym np. zaniedbaniami usługodawcy w zabezpieczeniu urządzeń czy zaleganiem usługodawcy za płatności z tytułu dostaw energii względem przedsiębiorstwa energetycznego. Sytuację, w której całe ryzyko niezrealizowania umowy o dostawę wody i odbiór ścieków w związku z brakiem wody na ujęciu; zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz przerwami w zasilaniu energetycznym należących do Gminy urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych obciąża odbiorców usług, należałoby uznać za niedopuszczalną.

Możliwość uniknięcia przez Gminę odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy i wypłaty odbiorcom ewentualnego odszkodowania powodowałyby więc możliwość osiągnięcia przez nią nieuzasadnionych korzyści. Przy czym, w kontekście przytoczonego wyżej orzecznictwa, bez znaczenia jest fakt, czy Gmina Police w rzeczywistości osiągałoby korzyści wynikające z przedmiotowych postanowień umownych. Nieuzasadnione korzyści mogą bowiem pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy, lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu.

Mając na uwadze powyższe należy uznać, że uprawdopodobniono naruszenie przez Gminę Police zakazu stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym poprzez stosowanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów, dotyczących ograniczenia odpowiedzialności odszkodowawczej za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody i odbioru ścieków wywołane brakiem wody na ujęciu; zanieczyszczeniami wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Należałoby uznać, że kwestionowane postanowienia mają uciążliwy charakter, a ich stosowanie wiąże się z możliwością uzyskania przez świadczącego usługi dostawy wody i odbioru ścieków, narzucającego te warunki, nieuzasadnionych korzyści.

Po wtóre: Stosowanie do treści postanowień wzorców umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę, Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków i Umowa o odprowadzanie ścieków: „Umowa może być rozwiązana:(...) 2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę”*. Tym samym Gmina Police jest uprawniona - za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego - do rozwiązania umowy o dostawę wody i/lub odprowadzanie ścieków w każdym przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez odbiorcę. Skutkuje to wstrzymaniem świadczenia usług na rzecz kontrahenta tj. zamknięciem przyłącza wodociągowego i/lub kanalizacyjnego.

Punktem wyjścia w ocenie, czy w związku z posługiwaniem się przez Gminę Police powyższym postanowieniem umownym można uprawdopodobnić nadużycie pozycji dominującej na rynku właściwym, są przepisy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym

odprowadzaniu ścieków, która określa zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków. Powołać tu należy w pierwszej kolejności art. 8 ust. 1 pkt 1 – 4 ww. ustawy, który wskazuje, w jakich okolicznościach przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne uprawnione jest do wstrzymania świadczenia usług na rzecz odbiorcy. Przepis ten stanowi, że przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne (tu: Gmina) może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącza kanalizacyjne, jeżeli:

- a) *przyłącze wodociągowe lub przyłącze kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;*
- b) *odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;*
- c) *jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;*
- d) *został stwierdzony nielegalny pobór wody lub nielegalne odprowadzanie ścieków, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.*

Formułując powyższy przepis ustawodawca nie posłużył się sformułowaniem „w szczególności” lub podobnym. Oznacza to, że katalog okoliczności, które stanowią podstawę do wstrzymania świadczenia usług ma charakter zamknięty, który nie może być dowolnie i arbitralnie rozszerzany przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne w treści umowy. Odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego może nastąpić zatem wyłącznie wówczas, gdy wystąpi któraś z przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

W ocenie Prezesa UOKiK, brzmienie postanowienia, zgodnie z którym umowa może być rozwiązana przez Gminę za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez odbiorcę, nie znajduje odzwierciedlenia w brzmieniu art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Zdarzenia, o których mowa w hipotezach powołanego przepisu obejmują bowiem ściśle określone sytuacje, w których może nastąpić zamknięcie przyłącza wodociągowego i/lub kanalizacyjnego i nie odnoszą się w sposób ogólny do niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez odbiorcę usług świadczonych przez Gminę. Oznacza to, że kwestionowane postanowienie umowne statuuje możliwość przekroczenia przez Gminę Police jej ustawowych kompetencji, jako dostawcy usług wodociągowych i kanalizacyjnych w zakresie możliwości wstrzymania świadczenia usług. Postanowienie to przewiduje bowiem możliwość podjęcia działań powodujących zamknięcie przyłącza wodociągowego i/lub kanalizacyjnego w sytuacjach, które nie zostały objęte art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Zamieszczenie w umowach postanowienia przewidującego możliwość rozwiązania umowy w każdym przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania jej postanowień przez odbiorcę wody i/lub dostawcę ścieków, skutkuje wstrzymaniem świadczenia usług na jego rzecz i jest sprzeczne z art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Zakres okoliczności, które na podstawie umowy mogą skutkować jej rozwiązaniem przez Gminę Police, a w konsekwencji zamknięciem przyłącza wodociągowego i/lub kanalizacyjnego w znaczny sposób wykracza poza zakres przewidziany w powołanym przepisie. Okoliczności „niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez odbiorcę” są bowiem dużo szersze niż wymienione w sposób enumeratywny w art. 8

ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków przesłanki pozwalające na odcięcie dostawy wody i wstrzymanie odbioru ścieków. Skoro ustawodawca w treści ww. przepisu przewidział określone sankcje za określone naruszenia, za nieprawidłowe należałoby uznać, określenie przez Gminę w treści umowy sankcji surowszych za mniejsze naruszenia. Kwestionowana klauzula może zatem wprowadzić kontrahentów w błąd co do uprawnień i obowiązków spoczywających na Gminie w zakresie możliwości zastosowania środków technicznych uniemożliwiających im dalsze korzystanie z usług dostaw wody i/lub odbioru ścieków. Na jej podstawie Gmina Police może rozwiązać umowę w każdym przypadku naruszenia jej postanowień przez drugą stronę. Niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy przez zleceniodawcę wyrażać się może bowiem w postaci zupełnie nieistotnych uchybień, w stosunku do których całkowicie nieadekwatne byłyby tak poważne konsekwencje jak wypowiedzenie umowy i wstrzymanie świadczenia usług.

Analizując kwestionowane postanowienie z punktu widzenia uprawdopodobnienia nadużycia przez Gminę Police pozycji dominującej na rynku właściwym należy mieć również na uwadze szczególny charakter usług dostaw wody i odprowadzania ścieków. Usługi dostaw wody i odbioru ścieków zakwalifikowane zostały do usług o charakterze użyteczności publicznej, co oznacza, że powinny być one świadczone w sposób powszechny i ciągły, a każdy odbiorca powinien mieć zapewniony wolny dostęp do tych usług, o ile spełnia określone w przepisach prawa wymagania. Wymagania te określone zostały w art. 6 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, zgodnie z którym Gmina jest obowiązane do zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków z osobą, której nieruchomości została przyłączona do sieci i która wystąpiła z pisemnym wnioskiem o zawarcie umowy. Jednocześnie zauważyć należy, że art. 6 ust. 3 pkt 6) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków stanowi, że umowa, na podstawie której odbywa się dostawa wody i odbiór ścieków, powinna zawierać postanowienia dotyczące odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, w tym warunki wypowiedzenia. Mając jednak na względzie treść art. 6 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, a także okoliczności opisane w art. 8 ust. 1 ww. ustawy, zważyć należy, że wypowiedzenie umowy przez przedsiębiorstwo kanalizacyjne powinno być dopuszczane tylko w wyjątkowych sytuacjach. Szczególny charakter usług dostaw wody i odprowadzania ścieków (które są usługami o charakterze powszechnym, publicznym) oraz fakt, iż są one świadczone w warunkach monopolu naturalnego uniemożliwia w ocenie Prezesa Urzędu rozwiązywanie tych umów w przypadku każdego niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez odbiorcę. Podmiot zajmujący na rynku pozycję monopolistyczną nie może bowiem odmówić świadczenia usługi w przypadku braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia. Z powyższego wynika zatem niedopuszczalność dowolnego wypowiedzania (rozwiązywania) umów, chociażby taka możliwość była przewidziana w ich treści.

Biorąc powyższe pod uwagę Prezes UOKiK uznał, iż zakwestionowany warunek umów może oddziaływać na interesy kontrahentów w sposób niemożliwy do zaistnienia w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru innego usługodawcy zajmującego się dostarczaniem wody i odbieraniem ścieków. Zakwestionowane postanowienie mogłoby więc być uznane za nakładające na kontrahentów ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Zachowanie takie tłumaczyć można byłoby eksploatacją przez Gminę silnej pozycji dominującej zajmowanej na rynku kosztem jej kontrahentów. Przedsiębiorca, który spotyka się na rynku z istotną konkurencją niewątpli-

wie przykładałby większą wagę do tego, aby respektować obowiązujące przepisy prawa oraz interesy odbiorców usług.

Mając na uwadze powyższe należy uznać, że uprawdopodobniono naruszenie przez Gminę zakazu stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym poprzez stosowanie uciążliwego i przynoszącego nieuzasadnione korzyści warunku umów, zgodnie z którym: „*Umowa może być rozwiązana:(...) 2) przez Zakład za jednomiesięcznym wypowiedzeniem ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Odbiorcę*”. Przywołane postanowienie może więc mieć uciążliwy charakter, a jego stosowanie może wiązać się z możliwością uzyskania przez świadczącego usługi dostawy wody i odbioru ścieków, narzucającego te warunki, nieuzasadnionych korzyści.

Jednocześnie należy podnieść, iż nie można co do zasady odmówić Gminie prawa do wypowiedzenia wspomnianych umów. Umowy powinny jednak w sposób szczegółowy i niebudzący wątpliwości określać warunki wypowiedzenia tak, aby zapobiec możliwości arbitralnego działania monopolisty w tym zakresie. Określając warunki wypowiedzenia Gmina Police powinna kierować się również, jak już podniesiono we wcześniejszej części decyzji, treścią art. 6 ust. 2 i art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

Reasumując, w przedmiotowej sprawie uprawdopodobniono naruszenie przez Gminę Police zakazu zawartego w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wykazano, że Gmina posiada na lokalnym rynku zbiorowego dostarczenia wody i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar Gminy i Miasta Police pozycję dominującą oraz wykazano, iż kwestionowane w niniejszej decyzji wzorców umów mogą przynieść Gminie nieuzasadnione korzyści, mogą mieć charakter uciążliwy dla usługobiorców i być im narzucone.

Należy uznać, że zaproponowane przez Gminę Police rozwiązania w zakresie zmiany treści kwestionowanych postanowień umów dotyczących zaopatrzenie w wodę i/lub odbioru ścieków są równoznaczne z podjęciem działań zmierzających do zapobieżenia uprawdopodobnionym w toku niniejszego postępowania naruszeniom art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z uwagi na powyższe, istnieje możliwość skorzystania z instrumentu prawnego przewidzianego art. 12 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W związku z tym, że Gmina podjęła inicjatywę mającą na celu eliminację działań powodujących naruszenie prawa, celowa i uzasadniona jest akceptacja jej propozycji, z których wynika zobowiązanie do zawierania z nowymi odbiorcami usług umów dotyczących zaopatrzenia w wodę i/lub odprowadzania ścieków wg zmienionych wzorców, jak i zmiany wszystkich dotychczasowych umów poprzez ich aneksowanie.

Na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu nałożył na Gminę Police obowiązek zawierania z nowymi odbiorcami usług umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków* według wzorców uwzględniających w całości zastrzeżenia Prezesa Urzędu oraz wystąpienie - w drodze aneksu - do wszystkich odbiorców usług z propozycją dokonania zmian w dotychczas obowiązujących umowach poprzez wyeliminowanie z nich wskazanych naruszeń. Co prawda Przedsiębiorstwo zobowiązało się nie tyle do złożenia kontrahentom propozycji zmiany umów, co do dokonania w drodze aneksu zmian odpowiednich zapisów zawartych w obowiązujących umowach, jednak z uwagi na konieczność uzyskania zgody obu stron stosunku umownego na taką zmia-

nę (zatem również dostawcy ścieków) realizacja takiego zobowiązania mogłaby okazać się niewykonalna. W ocenie Prezesa Urzędu, samo wystąpienia do wszystkich kontrahentów z propozycją odpowiedniej modyfikacji umów doprowadzi do zaniechania stosowania praktyki określonej w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, gdyż w sytuacji odmowy zawarcia stosownego aneksu przez dostawców ścieków nie będzie mogło być mowy o narzuceniu mu poprzednich, niekorzystnych warunków umów.

Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Stosownie do art. 12 ust. 3 ww. ustawy, w decyzji, o której mowa w ust. 1 Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorstwo obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu wykonania zobowiązań. Zgodnie z tym przepisem, Gmina Police została w niniejszej sprawie zobowiązana do złożenia informacji o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania, poprzez przekazanie w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji informacji o przebiegu procesu podpisywania umów według nowo opracowanych wzorców umów zatytułowanych: *Umowa o zaopatrzenie w wodę*, *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* i *Umowa o odprowadzanie ścieków* oraz aneksowania umów wykonywanych.

W związku z tym Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

POUCZENIE:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury UOKiK w Gdańsku
Roman Jarząbek

Otrzymuje:

Gmina Police

za pośrednictwem:

Pana

Zbigniewa Koźlarka

Dyrektora Zakładu Wodociągów i Kanalizacji

ul. Grzybowa 50

72 – 010 Police